

Met open armen

WERKGROEP EERSTE COMMUNIE
onder leiding van
Patricia Cerstiaens

Handleiding
tweede leerjaar

VAN IN

Inhoud

Inleiding	3
Brief aan de ouders	9
Bijeenkomst 1: Zo zie ik eruit!	10
Bijeenkomst 2: Welkom bij Jezus	18
Bijeenkomst 3: Jezus roept mij!	25
Bijeenkomst 4: Ik ben gedoopt.	31
Bijeenkomst na 1 jaar voorbereiding: Wij zijn al een eind op weg.	43
Bijeenkomst 5: Zo ben ik!	46
Bijeenkomst 6: Welkom in de kerk	52
Bijeenkomst 7: Ik volg Jezus.	59
Bijeenkomst 8: Ik doe mijn eerste communie.	64
Bijeenkomst 9: Dank je wel!	68

Inleiding

(Voor het eerst) eucharistie vieren

De eerste communie is geen sacrament op zich, de eucharistie (waar het eigenlijk om gaat) is dat wel. In de viering nemen de eerste-communicanten voor het eerst volwaardig deel aan de eucharistie. Zij worden uitgenodigd om dat vanaf dan verder te blijven doen.

Die eerste volwaardige deelname aan de eucharistie hoort bij wat we in het christendom de 'initiatiesacramenten' noemen. Dat zijn de sacramenten die de inwijding in het christelijk geloof met een rite omkaderen: het doopsel, de (eerste) eucharistie en het vormsel. Na die initiatie worden de ingewijden als 'volwassen' christenen beschouwd.

De eucharistie is een symbool van Gods nabijheid in woorden en gebaren. Die nabijheid van God heet 'Ik-zal-er-zijn' en wil een verbond met mensen aangaan. Eigen aan de verbintenis is dat God het verbond aanbiedt en mensen vrij kunnen kiezen of ze het al dan niet aanvaarden.

Eucharistie is een Grieks woord en betekent 'dankzegging': God danken om het leven en de wereld, voor de hoop en het vertrouwen, voor het verbond.

Communie (communio in het Latijn) betekent letterlijk 'gemeenschap'. Te communie gaan betekent dan: bewust de stap zetten naar de gemeenschap met Jezus en Zijn Kerk. Door de communie te ontvangen, drukt de christen uit dat hij de gemeenschap, waartoe niemand hem kan dwingen, als gave ontvangt.

Een heel leven lang kiezen

Als het verbond met God een aanbod is, kunnen ouders ervoor kiezen hun kind te laten dopen en het daardoor de opdracht meegeven om te leven als christen.

Zo begint de 'levenstocht' die geregeld langs belangrijke kruispunten gaat: plaatsen waar de mens opnieuw kiest welke weg hij zal inslaan. De eerste communie kan zo'n 'kruispunt' zijn. Ouders en kinderen maken een eerste (beperkte) keuze en zien rondom hen vele anderen die dezelfde keuze maken en met hen gemeenschap (communio) willen vormen. Daarbij worden ze geconfronteerd met anderen die die keuze eventueel niet maken!

Ouders en kinderen die voor de eerste communie kiezen, kunnen samen verdergaan, misschien naar het volgende kruispunt met een nieuwe keuze: het vormsel. Zo zullen er in het leven van christenen eventueel nog kruispunten (sacramenten) komen: het huwelijk of het priesterschap, de verzoening en de ziekenzalving.

Dat alles betekent – meer dan ooit – dat wie de eerste communie wil vieren, daarvoor gekozen heeft. Noch de school, noch de Kerk kan ouders verplichten: dat 'iedereen toch zijn/haar eerste communie viert', is niet evident meer.

De eerste communie moet voorbereid worden.

De eerste deelname aan de eucharistie, de eerste communie, vraagt voorbereiding. Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders, parochie én school.

De ouders maken een bewuste keuze voor hun kind. Ze willen het de volgende stap laten zetten in de christelijke geloofsgroei en zijn bereid die stap mee te ondersteunen.

De parochie (de pastor) is de eindverantwoordelijke voor de organisatie van de eerste communie, de voorbereiding van de kinderen en hun ouders en de viering.

Men kan de school uitnodigen om ondersteuning te bieden bij de voorbereiding van de kinderen. Dat kan in de klas (binnen de godsdienstlessen) gebeuren, maar altijd vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid met de parochie en de ouders.

Materiaal voor de drie partners

In de school: aansluitend bij Tuin van Heden als godsdienstmethode

Wij willen de leerkrachten die 'Tuin van Heden' als godsdienstmethode gebruiken, een daadwerkelijke ondersteuning bieden voor de specifieke voorbereiding van de eerste communie. Daarom bieden wij in deze handleiding concreet materiaal aan dat de leerkracht in zijn/haar klas kan gebruiken. Immers, vanuit Tuin van Heden kunnen linken gelegd worden naar het feest van de (eerste) eucharistie.

Niet in alle bisdommen is het aandeel van de voorbereiding op school even groot.

In sommige bisdommen wordt de eerste communie in het tweede leerjaar gevierd (al dan niet na een tweejarige voorbereiding), in andere bisdommen in het eerste leerjaar.

Voor de concrete aanpak daaromtrent verwijzen we naar de situatie ter plaatse.

Omdat de situatie zo verschilt van streek tot streek, bieden wij materiaal aan voor het eerste én/of het tweede leerjaar.

Waar de eerste communie op het einde van het eerste leerjaar plaatsvindt, vindt de leerkracht steun in de activiteiten die we in de handleiding eerste leerjaar aanbieden. Voor de kinderen sluit het communieboekje eerste leerjaar daarbij aan.

Als de eerste communie in het tweede leerjaar plaatsvindt, kan de voorbereiding zich tot het tweede leerjaar beperken, maar men kan ook kiezen voor een langer durende voorbereiding die al een aanvang neemt in het eerste leerjaar. Die leerkrachten kunnen de materialen van deze handleiding tweede leerjaar gebruiken. Voor de kinderen sluit het communieboekje tweede leerjaar daarbij aan.

We hebben ons voor de uitwerking van de voorbereiding in het (eerste en) tweede leerjaar gebaseerd op de inhoud die al aan bod komen in de materialen van Tuin van Heden 1 en 2. We willen bij de uitwerking van de thema's aansluiten en ze in het licht van de voorbereiding op de eerste communie plaatsen.

Samenwerking met de parochie

Ook het aandeel van de parochie in de voorbereiding op de eerste communie is niet in alle bisdommen, decanaten en parochies gelijk.

Soms draagt de parochie de hele werking, op andere plaatsen is haar rol dan weer miniem.

Toch wint de strekking meer veld dat de voorbereiding en viering van de eerste communie best haar plaats krijgt in de lokale geloofsgemeenschap. Ook de andere sacramenten zijn parochiegebonden: dopen is niet de taak van de school, vormen evenmin en trouwen of priester worden doe je ook niet met de klasgenoten.

Als er een samenwerking mogelijk is, is het belangrijk om tijdig een werkgroep i.v.m. de eerste-communievoorbereiding op te starten, waarbij zowel de parochie, (een vertegenwoordiging van) de ouders als de school betrokken zijn. In overleg kan men een traject uitwerken dat aansluit bij de rubriek 'De parochie doet ook mee!'. Daarom voorzien we bij elke bijeenkomst suggesties voor de eerste-communiewerking in de parochie.

Betrokkenheid van de ouders

Het gezin is de eerste partner in de voorbereiding en viering van de eerste communie. Toch is de gelovige opvoeding voor vele ouders niet evident. Voor ondersteuning vallen zij dikwijls terug op de andere partners: de school en (vooral) de parochie.

Zowel in de suggesties voor de leerkracht als voor de catechisten van de parochie, wijzen we geregeld op mogelijkheden om de ouders te betrekken.

Ook is het goed om in samenspraak met de leden van de werkgroep school-parochie enkele oudervergaderingen te plannen:

- de eerste avond gaat in op de keuze voor de eerste communie, de concrete aanpak van de voorbereiding en de toelichting bij de verschillende bijeenkomsten die op school gegeven worden. Het is belangrijk de ouders te motiveren om hun verantwoordelijkheid op te nemen en hen te stimuleren om na de bijeenkomst op school thuis verder te werken (zie concrete planning).
- tussentijdse ouderavonden kunnen verder ingaan op het christelijk geloof in zijn verschillende aspecten en op de geloofsgroei bij kinderen. Ook het gezin als plaats van geloofsbeleving vraagt om de nodige aandacht.
- de afsluitende ouderavond kan een terugblik zijn naar de afgelegde weg, een toelichting bij het praktische verloop van de viering, ...

Een concrete planning

Omwille van de verscheidenheid omtrent de voorbereiding op de eerste communie bieden wij drie mogelijke trajecten aan. We lichten elk traject kort toe.

TIP

We geven een mogelijke planning voor de bijeenkomsten, bv. vanuit de keuzeweken die voorzien zijn in de open jaarplanning van Tuin van Heden.

TRAJECT 1

De voorbereiding én viering van de eerste communie gebeuren in het eerste leerjaar (communieboekje 1)

In het eerste leerjaar bieden wij materiaal aan voor 8 bijeenkomsten van 1 lesuur. Wij geven daarbij aan bij welk thema in de godsdienstmethode de bijeenkomst aansluit en wanneer ze ten vroegste kan gepland worden.

Bijeenkomsten	Voorziene periode	Aansluitend bij de thema's in TvH 1
Zo zie ik eruit!	september	Mag ik zijn wie ik ben?
Welkom bij Jezus	oktober	Jezusverhaal: Jezus en de kinderen
Ik ben gedoopt.	november	Geboorte en groei
Welkom in de kerk	begin januari	Kerkelijk jaar: advent en Kerstmis
Jezus roept mij!	februari	Jezusverhaal: Jezus roept de leerlingen.
Ik volg Jezus.	maart-april	Ik heb een lichaam met vele mogelijkheden. Maar ik kan niet alles.
Ik doe mijn eerste communie.	april-mei	Gelinkt aan de viering van de eerste communie
Dank je wel!	mei-juni	(Vlak na de eerste-communieviering)

TRAJECT 2

Als de voorbereiding én viering in het tweede leerjaar gebeuren (communieboekje 2)

In het tweede leerjaar bieden wij materiaal aan voor 9 bijeenkomsten van 1 lesuur. Wij geven daarbij aan bij welk thema in de godsdienstmethode de bijeenkomst aansluit en wanneer ze kan gepland worden.

Bijeenkomsten	Voorziene periode	Aansluitend bij de thema's in TvH 1
Zo zie ik eruit!	september	Mag ik zijn wie ik ben? – Geboorte en groei
Welkom bij Jezus	oktober	Jezusverhaal: Jezus en de kinderen
Jezus roept mij!	november	Jezusverhaal: Jezus roept de leerlingen.
Ik ben gedoopt.	december	Water
		Aansluitend bij de thema's in TvH 2
Zo ben ik!	januari	Ik voel me vandaag zo ...
Welkom in de kerk	februari	Kerkelijk jaar: advent en Kerstmis
Ik volg Jezus.	maart	Ik wil het goede doen.
Ik doe mijn eerste communie.	april-mei	Brood, tafel, maaltijd houden Gelinkt aan de viering van de eerste communie
Dank je wel!	mei-juni	(Vlak na de eerste-communieviering)

TRAJECT 3

De voorbereiding start in het eerste leerjaar en de viering gaat door in het tweede leerjaar (werkboekje 2)

Zowel in het eerste als in het tweede leerjaar bieden wij materiaal aan voor vijf bijeenkomsten van telkens 1 lesuur. Wij geven aan bij welk thema in de godsdienstmethode de bijeenkomst aansluit en wanneer ze ten vroegste kan gepland worden.

Eerste leerjaar

Bijeenkomsten	Voorziene periode	Aansluitend bij de thema's in TvH 1
Zo zie ik eruit!	november	Mag ik zijn wie ik ben? – Geboorte en groei
Welkom bij Jezus	januari	Jezusverhaal: Jezus en de kinderen Kerkelijk jaar: advent en Kerstmis
Jezus roept mij!	april	Jezusverhaal: Jezus roept de leerlingen.
Ik ben gedoopt.	mei-juni	Water
Wij zijn al een eind op weg.	juni	(Einde van het schooljaar)

Tweede leerjaar

Bijeenkomsten	Voorziene periode	Aansluitend bij de thema's in TvH 2
Zo ben ik!	begin oktober	Ik voel me vandaag zo ...
Welkom in de kerk	december	Kerkelijk jaar: advent en Kerstmis
Ik volg Jezus.	februari	Ik wil het goede doen.
Ik doe mijn eerste communie.	april-mei	Brood, tafel, maaltijd houden Gelinkt aan de viering van de eerste communie
Dank je wel!	mei-juni	(Vlak na de eerste-communieviering)

De handleiding

Voor de leerkracht

In deze handleiding vind je de nodige informatie om de bijeenkomsten met de kinderen uit te werken. De structuur van de handleiding lijkt op die van de lessen in Tuin van Heden en zal dus onmiddellijk vertrouwd aanvoelen.

We bieden je ook de nodige achtergrondinformatie om de bijeenkomsten goed te begeleiden.

TIP

Deze handleiding werd uitgewerkt vanuit de visie dat de communievoorbereiding wordt gespreid over het eerste en tweede leerjaar.

Leerkrachten die enkel in het tweede leerjaar werken met het communieboekje, vinden bij elke bijeenkomst ook verwerkingsmogelijkheden op het niveau tweede leerjaar.

Voor de catechist van de parochie

We voorzien bij elke bijeenkomst suggesties voor de eerste-communiewerking in de parochie. De volgende rubrieken komen telkens aan bod:

Accent

Daar wordt de link gelegd met de bijeenkomst die in de handleiding is uitgeschreven: we geven telkens een accent van het onderwerp aan dat in de parochie verder kan worden uitgewerkt.

Steun bij de geloofsopvoeding in het gezin

Sommige parochies organiseren gedurende de voorbereiding op de eerste communie gezinsactiviteiten voor ouders én kinderen.

Die activiteiten kunnen een goede aanvulling vormen op de 'traditionele' catechesemomenten in de parochie. De ervaring leert ook dat je voor die concrete activiteiten meestal gemakkelijker mensen warm kunt maken, ook om een handje toe te steken.

Een aantal parochies heeft goede ervaringen met 'krantjes', die zij tijdens de voorbereidingsperiode geregeld aan de gezinnen van de eerstecommunicanten bezorgt. Je zou die krantjes (gedeeltelijk) bij de inhoud van de bijeenkomsten kunnen laten aansluiten. Bij elke bijeenkomst geven we enkele suggesties.

Riten of vieringen die op elke bijeenkomst kunnen aansluiten

De voorbereiding op de eerste-communieviering mag niet beperkt blijven tot leren over de viering.

Kinderen moeten ook *leren vieren*. De parochie kan daarbij een belangrijke rol spelen. We zoeken waar riten en vieringen (al dan niet in de parochiekerk) bij het onderwerp kunnen aansluiten.

Mogelijke aanzetten voor de inhoud van catechesemomenten in de parochie

De organisatie van 'traditionele' catechesemomenten in de parochie schrikt soms af. Vind je nog genoeg catechisten? Hoe ga je om met kinderen van die leeftijd? Hoe communiceer je met hen over geloven? Het is belangrijk dat je een model vindt dat voor iedereen haalbaar is. Variatie in activiteiten kan daarbij helpen.

Waar het accent van de voorbereiding inderdaad meer op de parochiecatechese ligt, gebeurt dat best in goede samenwerking met het godsdienstonderricht in de school. Als hulp daarbij geven we bij de thema's telkens aanzetten voor mogelijke inhouden in de parochiecatechese.

TIP 1

Het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn dat je alle suggesties bij alle thema's uitwerkt, zelfs als je de voorbereiding over twee jaar spreidt. Je zult een keuze moeten maken, afhankelijk van de mogelijkheden en de plaatselijke werking. Zo blijft de planning voor de ouders én voor de werkgroep haalbaar.

TIP 2

Misschien zijn sommige suggesties in te passen in bestaande activiteiten van de parochie of kun je samenwerken met andere groepen: de catechistenploeg van de vormelingen, de werkgroep gezinsvieringen, het kinderkoor, de acolietenwerking, ...

De communieboekjes voor de kinderen

Elke bijeenkomst wordt ondersteund door werkbladen in het communieboekje van de kinderen. Het eerste deel van elke bijeenkomst wordt in de klas uitgewerkt, daarna kunnen de kinderen thuis enkele opdrachten met hun ouders uitvoeren en ten slotte is er de link met de parochie.

TIP

Knutsel met de kinderen een eerste-communiedoos. Laat hen een oude schoendoos van thuis meebrengen. In de loop van het jaar groeit de doos mee met de voorbereiding, na de eerste communie kunnen de kinderen hun werkboekje, hun foto's, kaartjes, het misboekje, ... in de doos bewaren. Indien je de voorbereiding spreidt over het eerste én het tweede leerjaar, knutsel je de eerste-communiedozen tijdens de bijeenkomst 'Wij zijn al een eind op weg.' die je vindt in de handleiding op p. 43 e.v.

Brief aan de ouders

TIP

Deze brief is slechts een ontwerp. De tekst moet aangepast worden aan uw concrete situatie, afhankelijk van de manier waarop in uw school, in samenwerking met de parochie, de voorbereiding verloopt.

Beste ouders,

Wij ontvingen de inschrijving van uw kind voor de eerste communie. Wij zijn blij dat u voor de eerste communie hebt gekozen. Samen met de parochie willen wij uw kind voorbereiden op die stap, nl. voor het eerst volwaardig deelnemen aan de eucharistie.

Als werkmateriaal voor de voorbereiding kozen wij het communieboekje 'Met open armen'. Op school zullen wij gedurende enkele maanden regelmatig een lesje vanuit dat communieboekje voor de kinderen voorzien.

Wij hopen dat u, als ouders, bereid bent mee te werken. Het communieboekje voorziet na elke les dat het kind thuis (met één van de ouders) nog even verder ingaat op wat op school aan bod kwam. Het gaat om eenvoudige opdrachtjes die u samen met uw kind doet. Zo hebt u ook een kijk op de stappen die we zetten in de voorbereiding op de eerste communie.

Wij hopen dat u deze taak ter harte wilt nemen, zodat uw kind zich ondersteund voelt bij het gebeuren.

Ook de parochie voorziet een aantal bijeenkomsten waarop u en uw kind van harte worden uitgenodigd. De precieze data krijgt u op een eerste ouderavond die zal plaatsvinden op .....
Op die bijeenkomst zullen wij u graag concreet toelichten hoe wij vanuit de school én de parochie aan de voorbereiding op de eerste communie werken.
U bent van harte welkom!

Met vriendelijke groeten,

Bijeenkomst 1

Zo zie ik eruit!

VOORTAAK

Laat de kinderen een spiegeltje meebrengen of voorzie zelf spiegels. Je kunt evt. ook naar de sanitaire ruimte gaan met de kinderen.

LEERMIDDELEN

Door de leerkracht te voorzien:

- een stempelkussen of vingerverf (voor een vingerafdruk)
- water en zeep, een handdoek

In de handleiding:

- het verhaal 'Kies maar.', p. 16 en 17
- wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ..., p. 14 en 15

In het communieboekje:

- Met open armen, p. 1
- Doe ik mee?, p. 3 en 4
- Dit ben ik., p. 5
- Dit is mijn gezin., p. 6
- Dit doe ik samen met mijn ouders., p. 7 en 8
- De parochie doet ook mee!, p. 9

Vooraf

Deze bijeenkomst sluit aan bij het thema 'Mag ik zijn wie ik ben?' van het eerste leerjaar.

Mijn communieboekje

Geef elk kind een communieboekje. Laat hen vertellen wat ze op de cover zien: *een meisje dat in de lucht springt, krokusjes, de titel van het boekje (met open armen), ...*

Vertel de kinderen dat dit een speciaal boekje is waarmee ze op weg zullen gaan naar een heel speciaal feest.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 1 en vertellen wat ze zien. *Een jongetje met ballonnen.*

Laat de kinderen de ballonnen tellen: *het zijn er negen*. Vertel hen dat elke ballon verwijst naar een lesje dat te maken heeft met het feest waar de kinderen naar op weg gaan. Elke keer als er een lesje voorbij is, mogen de kinderen één ballon kleuren. Als alle ballonnen gekleurd zijn, vieren ze hun eerste communie. De kinderen sluiten het communieboekje en leggen het op de hoek van de bank.

Kiezen

Vertel het eerste deel van het verhaal 'Kies maar.' op p. 16.

Reconstrueer kort het eerste deel van het verhaal en houd een klasgesprek over 'kiezen' in het algemeen.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Over wie gaat het verhaal?
Stijn, mama, papa, oom Geert en tante Hilde.
- Wat heeft oom Geert meegebracht?
Een pakje
- Wat moet Stijn doen vóór hij het pakje krijgt?
Een hand kiezen
- Weet Stijn onmiddellijk welke hand hij kiest en waarom?
Ja, want hij ziet in welke hand het pakje zit.
- Wat hebben jullie al eens moeten kiezen?
Welke kleren ik wil kopen, wat we eten, wat ik wil spelen, ...
- Vind je kiezen moeilijk? Waarom wel of niet?
Ja, ik weet nooit wat ik moet kiezen, ik kies niet graag, ik wil graag alles, ... Neen, ik vind kiezen leuk, ik wil zelf graag beslissen wat ik doe, als je mag kiezen, ben je al groot, ...
- Wat mag Stijn nog kiezen?
Of hij zijn eerste communie wil doen of niet.
- Vindt Stijn het dan nog gemakkelijk om te kiezen? Waarom wel of niet?
Neen, hij weet niet goed wat de eerste communie eigenlijk is.
- Hebben jullie thuis al gepraat over je eerste communie?
Ja ... Neen ...
- Wie mag zelf kiezen of hij zijn/haar eerste communie wil doen?
- Als je zelf mag kiezen, wil je het dan doen of niet en waarom?

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 3. Ze vertellen wat ze zien. *Een krokusje, een jongen die zit te denken, een verhaaltje, ...*

Vertel dat die jongen Stijn is, hij denkt na of hij zijn eerste communie wil doen of niet. Herlees eventueel even het korte stukje uit het verhaal.

TIP

De kinderen van het tweede leerjaar kun je uitnodigen om zelf het verhaal te lezen.

Verwijs daarbij naar het gesprek waarin de kinderen over hun keuze i.v.m. de eerste communie hebben nagedacht.

Lees de tekst in de kader op p. 4 voor of laat een kind van het tweede leerjaar de tekst lezen. Schrijf het woord 'ja' op het bord. De kinderen die kiezen om mee te doen, schrijven 'ja' op de invullijn.

De kinderen die nog twijfelen, schrijven voorlopig niets.

Vertel als afsluiting het tweede deel van het verhaal 'Kies maar.' op p. 16 en 17. Dan doen de kinderen de schrijfoefening: ze gaan met hun balpen over de puntjes en vinden een zin. Laat één kind de zin voorlezen: *Ik kies voor Jezus.*

Dit ben ik.

Laat de kinderen hun spiegel nemen of ga met hen naar de sanitaire ruimte. Laat hen vertellen wat ze in de spiegel zien. Geef hen enkele kleine opdrachtjes (zie mogelijkheid 1 of 2) om zichzelf nauwkeurig te bekijken.

Laat de kinderen ontdekken dat iedereen er anders uitziet. Je kunt kiezen uit twee werkvormen:

Mogelijkheid 1:

De kinderen gaan per twee met het aangezicht naar elkaar toe zitten en vertellen om de beurt wat ze bij elkaar zien, bv. *Jij hebt kort haar, jij hebt staartjes, jij hebt blauwe ogen, ...* Als de kinderen niet goed weten wat te vertellen, kun je een aanwijzing geven, bv. vertel over het haar, de ogen, de neus, ...

Stop de oefening na een vijftal minuten en laat de kinderen kort vertellen hoe ze het vonden om elkaar te beschrijven, welke verschillen ze gemerkt hebben bij de ander of welke dingen hetzelfde waren.

Mogelijkheid 2:

Vertel dat je een kind uit de klas gaat beschrijven en dat iedereen mag raden over welk kind het gaat.

Spreek op voorhand duidelijk af wanneer ze mogen antwoorden, bv. ze moeten eerst hun hand opsteken.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 5 en 6. Overloop de opdrachten samen met hen. De kinderen schrijven hun naam en klas en vullen eventueel de andere gegevens in.

TIP

De kinderen van het eerste leerjaar vullen best thuis samen met de ouders het adres, de datum van hun verjaardag, de namen van mama, papa, broers en zussen in.

Terwijl de kinderen hun zelfportret en eventueel hun familie tekenen, ga je rond en laat je elk kind zijn vingerafdruk op de voorziene plaats zetten. Je kunt hen ook vragen om een foto mee te brengen.

Voorzie een kom water of laat hen hun vinger achteraf aan de lavabo in de klas wassen.

Afsluiting

Vraag de kinderen of ze weten wat de eerste communie eigenlijk is. Laat hen vrijuit vertellen wat ze er al over weten. Verwijs daarbij eventueel terug naar het verhaal van Stijn.

Vertel dat je vanaf nu nog geregeld over Stijn en over de eerste communie zult vertellen.

TIP

Je kunt eventueel het titelblad van het boekje op een apart blad uitvergroten. Kleur het jongetje zelf in en laat na elke les één kind een ballon inkleuren. Telkens als er een activiteit ter voorbereiding van de eerste communie aan bod komt, hang je het 'themabeeld' in de klas op.

Een uitnodiging

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 1 en kleuren de eerste ballon. Vertel de kinderen dat ze hun communieboekje mee naar huis mogen nemen om aan hun ouders te tonen. Nodig hen uit om samen met hun ouders over de eerste communie te praten en op p. 5 en 6 samen met papa of mama hun adres, verjaardag en de ontbrekende namen in te vullen. Op p. 7 en 8 kunnen mama en papa het verhaaltje voorlezen en schrijven of zij ook mee kiezen voor de eerste communie voor hun kind. Het gebedje op p. 8 kunnen ze thuis samen bidden, bv. voor het slapengaan.

BELANGRIJKE OPMERKING

Voor de aansluitende bijeenkomst vanuit de parochie vind je tips in bijlage 1.

Als er vanuit de parochie geen samenkomsten voorzien zijn om het communieboekje aan te vullen, kun je dat samen in de klas doen.

De kinderen nemen daarvoor hun communieboekje op p. 9 en vertellen wat ze zien. *Een kerk met foto's van mensen.*

Vraag de kinderen wat een kerk te maken heeft met hun eerste communie: *in dat gebouw doen we onze eerste communie.*

Lees de tekst voor of laat hem lezen door een kind van het tweede leerjaar. Laat de kinderen hun naam op de voorziene plaats schrijven en versieren.

Bijlage I

Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ... (communieboekje p. 9)

Accent

Vele mensen leven als vrienden van Jezus: in de klas, in de gemeente, maar ook ver weg over heel de wereld. 'Vriend van Jezus' worden is geen prestatie: Jezus gaat op zoek naar ons. Alle mensen die gevonden willen worden, mogen Hem volgen zoals ze zijn – met hun talenten en met hun gebreken. Van het begin mag die boodschap duidelijk worden: geloven moet je niet alleen doen. Geloven doe je wel persoonlijk, maar niet privé.

Steun bij de geloofsopvoeding in het gezin

- Bij het begin van de voorbereiding nodig je de ouders op een infovergadering uit. Een warm onthaal is daarbij belangrijk. Je gaat er best van uit dat veel ouders zich niet kunnen voorstellen wat er van hen verwacht wordt en hoe de eerste-communievoorbereiding zal verlopen. Ze kunnen zich hooguit herinneren hoe hun eigen eerste communie lang geleden was.
Wat tijdens de oudervergadering aan bod kan komen:
  - een algemene inleiding over 'gelovig opvoeden'
  - een situering van de eerste communie (en eventueel de nieuwe diocesane richtlijnen over de voorbereidingen en de viering)
  - korte, heldere informatie over de grote lijnen van de voorbereiding
  - duidelijke informatie over de eerstkomende activiteiten en over wat daarbij van de ouders wordt verwacht.
- De voorbereiding op de eerste communie mag 'feestelijk' starten. Je zou kinderen en ouders kunnen uitnodigen op een startdag met o.a.:
  - een gezamenlijk vieruurtje
  - een spel dat niet 'alleen' kan gespeeld worden (bv. opdrachten die in groepjes moeten worden uitgevoerd)
  - een werkmoment met de kinderen die zich op de eerste communie voorbereiden: een kartonnen communiedoos knutselen waarin zij alle folders, boekjes en brieven kunnen bewaren (als dat niet op school gebeurd is)
  - een gesprek met de ouders in kleine groepjes over (geloofs)opvoeding.
- In het eerste-communiekraantje dat je vanuit de parochie maakt, krijgen de ouders – tenminste al op papier – de eerste informatie, maar ook de eerste indruk van de werking. De toon mag dus hartelijk en uitnodigend zijn.
- Je kunt het kraantje ook gebruiken om data aan te kondigen (bv. van de eerste ouderavond of de startdag) of om achteraf een fotooverslag te voorzien.
- In sommige parochies werkt men met bindfiguren die geregeld tijdens de voorbereiding opduiken: stripfiguurtjes, dieren, fictieve kinderen die het traject mee doormaken, ... In het eerste kraantje kun je dergelijke figuurtjes voorstellen.

Riten en vieringen

- De startdag kan eindigen met een eucharistie- of gebedsviering. Daarin komt vooral het 'samen geloven' en 'samen voorbereiden' aan bod.
- Daarbij kun je bij het begin en het einde van de viering het kruisteken, als het teken bij uitstek van Jezus' vrienden (de christenen), extra benadrukken.

Suggesties voor parochiecatechese

- Je kunt een verhaal vertellen over 'erbij horen' of 'samenwerken'.
- Een aantal ontmoetingsverhalen uit de bijbel past bij dit thema: Jezus maakt geen uitzonderingen en nodigt mensen uit Hem te volgen. In vele gevallen gaat het juist over mensen die op het eerste gezicht niets te bieden hebben.
We denken aan bijbelverhalen waarbij je de nadruk kunt leggen op de ontmoeting met Jezus die de 'zieke' zo verandert dat hij/zij Jezus volgt: Zacheüs (Lc 19, 1-10), genezing van de blinde (o.a. Mc 10, 46-52), ...
- Eventueel kun je foto's van kinderen die bidden of vieren in andere landen tonen en bespreken.
- Je kunt met de kinderen een spel spelen dat 'verbondenheid' uitdrukt.
- ...

Bijlage 2

Kies maar.

Rien Broere

Deel 1

De bel gaat. Stijn glijdt van zijn stoel. Mama is ook opgestaan. Stijn loopt achter haar aan naar de deur. Hij lacht. Hij weet wie er voor de deur staan. Tante Hilde en oom Geert. Zij zijn Stijns lievelingsoom en -tante. Mama doet de voordeur open. Oom en tante staan naast elkaar. Ze hebben allebei een zwart leren pak aan. Ze zijn op de motor gekomen. De motor staat te glimmen langs de stoepwand. Oom Geert houdt zijn helm onder zijn arm. Het is net of hij nog een extra hoofd bij zich heeft. Een reservehoofd.

Tante kraakt als ze zich bukt om Stijn een kus te geven. Nou ja ... tante zelf kraakt niet. Het is haar motorpak. Ze ruikt naar deftige mevrouw en frisse lucht.

Oom Geert geeft Stijn een hand. Een grote, stevige hand. Stijn vindt zijn oom een soort reus.

'Wat ben jij al groot geworden!' zegt oom.

'U ook,' zegt Stijn. Daar moet oom Geert hard om lachen.

Ze gaan naar de kamer.

'Wacht!' zegt oom Geert, net voor hij op een stoel ploft. 'Ik heb nog iets voor je meegebracht, Stijn.'

Nu pas ziet Stijn dat zijn oom een plastic tasje bij zich heeft. Hij haalt er een pakje uit. Het zit mooi ingepakt. Stijn kent dat papier wel. Het is van de speelgoedwinkel.

'Kies maar,' zegt oom. Hij houdt allebei zijn handen naar voren. In zijn rechterhand heeft hij het pakje. De andere hand is leeg. Dat is makkelijk kiezen!

'Die!' zegt Stijn. Hij tikt op de hand met het pakje.

Oom Geert lacht en geeft hem het cadeautje. Stijn pakt het uit. Het is een motor. Net zo één als die van oom en tante. Maar dan in het klein.

'Dank u wel!' roept Stijn. Hij laat zich op zijn knieën vallen. Dan rijdt hij de motor de kamer door. Zijn mond maakt een brommend geluid. Net een echte motor.

Ondertussen krijgt iedereen koffie.

'Je bent echt groot geworden, Stijn,' zegt tante Hilde. Ze blaast in haar kopje.

Stijn laat de motor meteen stilhouden. 'Ik kan al lezen,' zegt hij trots.

'Zooo,' zegt oom. 'Pak de krant eens. En lees eens wat voor.'

'Nee!' Stijn schudt zijn hoofd. 'Niet de krant. Woordjes. Ik kan al woordjes lezen.'

'Ook knap,' vindt oom.

'En dan ga je over een tijdje ook nog je communie doen,' zegt tante.

'Misschien,' zegt Stijns moeder. 'Hij mag zelf kiezen of hij wil of niet.'

'En?' vraagt tante Hilde. 'Wil je dat?'

Stijn kijkt haar aan. Hij knikt geen ja. Hij schudt geen nee. Hij weet nog niet wat hij zal kiezen. Soms is kiezen heel gemakkelijk, vindt Stijn. Als je kunt zien waaruit je kiest. Net als bij oom Geert daarnet. Eén hand met een pakje. Eén lege hand. Ja, dan weet Stijn het wel.

Maar kiezen of je wel of niet je communie doet? Dan moet je iets kiezen wat je niet kunt zien. Dat is heel moeilijk.

Stijn weet niet precies wat het is, je communie doen. Wat gebeurt er dan? Merk je er iets van? Voel je je daarna anders?

Deel 2

De juf heeft beloofd dat ze alles nog gaat uitleggen, over de communie. Maar Stijn wil nu al kiezen. Als hij zijn communie heeft gedaan, mag hij straks in de kerk ook naar voren. Dan krijgt hij een hostie. Net als de grote mensen. En groot zijn, dat wil Stijn wel!

'Ja,' zegt Stijn na een tijdje. 'Ik denk dat ik het wil.'

Mama en tante Hilde en oom Geert horen hem niet. Ze zijn alweer over iets anders aan het praten. Maar dan staat oom Geert op.

'Zeg, Stijn,' zegt hij. 'Wat denk je? Zin in een ritje op de motor?'

'Wel ...' zegt zijn moeder. 'Is dat niet gevaarlijk?'

'Ik heb een helm bij me die hem past,' zegt oom. 'En ik rijd heel zachtjes.'

'Vooruit dan,' zucht mama. 'Tenminste, als Stijn het wil.'

'Nou en of!' roept Stijn.

Want soms is het heel, heel makkelijk om te kiezen.

Bijeenkomst 2

Welkom bij Jezus

LEERMIDDELEN

Door de leerkracht te voorzien:

- een kaars en een bijbel (eventueel de klasbijbel 'Het grote avontuur van God en mens. Bijbelverhalen uit Tuin van Heden' van Kolet Janssen)
- eventueel de prenten bij het Jezusverhaal 'Jezus en de kinderen' (zie prentenset Tuin van Heden 1)
- een cd-speler
- de cd TvH 1: 'Jezus roept jou!', nr. 3

In de handleiding:

- het bijbelverhaal 'Jezus en de kinderen', p. 24
- Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ..., p. 22 en 23

In het communieboekje:

- Welkom bij Jezus, p. 10
- Ik ben welkom bij Jezus!, p. 11
- Doen zoals Jezus: wie doet het goede?, p. 12
- Wij bidden ..., p. 13
- Wij zingen ..., p. 14
- Dit doe ik samen met mijn ouders., p. 15
- De parochie doet ook mee!, p. 16

Vooraf

Deze bijeenkomst sluit aan bij het Jezusverhaal 'Jezus en de kinderen' (eerste leerjaar).

Mijn communieboekje

Laat de kinderen hun communieboekjes nemen of deel ze uit. De kinderen vertellen wat ze nog over het boekje weten. *Met het boekje gaan we op weg naar onze eerste communie, we hebben al gekozen om mee te doen, we hebben ook al thuis (en in de parochie) met het boekje gewerkt. Elke keer mogen we één ballon kleuren, ...*

TIP

Als de kinderen zich niet veel meer herinneren van de eerste bijeenkomst, kun je de eerste bladzijden met hen opnieuw overlopen.

Het bijbelverhaal 'Jezus en de kinderen'

Doe het bijbelritueel en vertel het bijbelverhaal 'Jezus en de kinderen'.

TIP

Je kunt het bijbelverhaal ook door de kinderen laten vertellen. Bied de prenten (zie prentenset TvH 1) aan en laat hen zelf het reeds gekende verhaal reconstrueren.

De kinderen vinden een vereenvoudigde versie van het bijbelverhaal op p. 10 in hun communieboekje.

Ik ben welkom bij Jezus!

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 11 en vertellen met behulp van vragen wat ze zien. Enkele mogelijke vragen zijn:

- Wie zie je op de tekening?

Jezus

- Hoe staat Jezus?

Met Zijn armen open, Hij kijkt vriendelijk.

- Wat heeft Jezus met de eerste communie te maken?

Wie zijn eerste communie doet, leert over Jezus, ... In de viering van de eerste communie in de kerk vertelt men ook over Jezus., ... Wie zijn eerste communie doet, wordt een vriendje van Jezus,... Jezus wil ook bij ons zijn op onze Eerste Communie,...

- Zouden jullie graag bij Jezus staan? Waarom?

Wij doen onze eerste communie, wij zijn vrienden van Jezus, wij willen graag luisteren naar de verhalen van Jezus, ...

Vertel de kinderen dat ze hun naam bij Jezus mogen schrijven om zo dicht bij Hem te zijn. De kinderen schrijven hun naam met een kleurpotlood in hun lievelingskleur.

Alle kinderen van de klas zijn welkom bij Jezus.

Vertel dat alle kinderen die hun eerste communie doen, bij Jezus mogen komen, maar dat ook alle andere kinderen en grote mensen bij Hem welkom zijn.

Nodig de kinderen uit om met hun kleurpotlood in de klas rond te gaan en in elk boekje hun naam bij Jezus te schrijven.

TIP 1

Je kunt de kinderen ook hun boekje laten rondgeven in de klas. Dan kan iedereen op zijn plaats blijven zitten.

TIP 2

Hier kun je al vertellen dat ook de familieleden thuis hun naam erbij mogen schrijven.

Doen zoals Jezus: wie doet het goede?

Verwijs even terug naar het bijbelverhaal van Jezus en de kinderen. Houd met de kinderen een kort klasgesprek i.v.m. doen zoals Jezus van ons vraagt.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Wat zou Simon doen als hij groter was?
Hij zou Jezus volgen.
- Zou jij Jezus ook willen volgen?
Ja/nee, ...
- Hoe zou je Jezus kunnen volgen?
Wij kunnen niet meer met Jezus meegaan zoals Simon, wij kunnen wel proberen te doen wat Jezus graag wil, bv. het goede doen voor elkaar.
- Wat kunnen we doen om te leven zoals Jezus graag heeft?
Geen ruzie maken, elkaar helpen, samen spelen, ...

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 12. Lees de opdracht. Vertel dan telkens de situatie die kort beschreven staat en bespreek met de kinderen of zij doen wat Jezus van hen vraagt. Als het antwoord 'ja' is, kleuren de kinderen het passende nummer in de tekening. Na afloop lees je met de kinderen wat er geschreven staat: *ik en Jezus*.

TIP

Met de kinderen van het tweede leerjaar kun je als volgt te werk gaan:

1. Overloop met de kinderen de opdracht op p. 12.
  2. Lees met de kinderen de verschillende situaties.
  3. Laat de kinderen individueel de opdracht maken.
  4. De kinderen lezen het woord dat tevoorschijn komt.
-

Bidden en zingen

Doe het gebedsritueel en bid met de kinderen het gebed op p. 13. Aansluitend kun je het lied 'Jezus roept jou.' op p. 14 samen zingen.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 1 en kleuren een tweede ballon.

Geef het communieboekje mee naar huis en vertel dat ze p. 15 samen met mama en papa mogen maken.

BELANGRIJKE OPMERKING

Voor de aansluitende bijeenkomst vanuit de parochie vind je tips in bijlage 1.

Als er vanuit de parochie geen samenkomsten voorzien zijn om het communieboekje aan te vullen, kun je dat samen in de klas doen.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 16 en vertellen wat ze zien: *een kerk met foto's van mensen.*

Houd met de kinderen een klasgesprek rond vieren in de kerk.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Hoe heet de kerk waar jij je eerste communie gaat doen? ...
- Mag je alleen naar de kerk gaan om je eerste communie te doen?
Neen, ook op andere momenten.
- Wanneer gaan mensen nog naar de kerk?
Elke zaterdag/zondag, met Kerstmis, voor een begrafenis, met Pasen, ...
- Wie is er al eens in een kerk geweest? Wat zie je daar allemaal?
Stoelen, een tafel (altaar), beelden, mooie ramen, schilderijen, ...

De kinderen tekenen op p. 16 wat ze mooi vonden in de kerk.

TIP

Vul de ontbrekende gegevens zelf in of vraag de kinderen om ze thuis met hun ouders in te vullen. Voor de kinderen van het tweede leerjaar kun je de gegevens op het bord noteren. De kinderen nemen ze zelf over in hun communieboekje.

Bijlage I

Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ... (communieboekje p. 16)

Accent

In dit thema ligt de nadruk op kennismaking met het kerkgebouw als 'huis van Jezus'; maar ook als het 'huis van mensen die Jezus volgen'.

Voor een groot aantal kinderen én hun ouders is het kerkgebouw wellicht geen plek die ze geregeld bezoeken. Toch vinden veel mensen kerken en kathedralen fascinerend, al was het om cultuurhistorische of architecturale redenen.

Steun bij de geloofsopvoeding in het gezin

- Je kunt ouders en kinderen uitnodigen voor een geleid bezoek aan de kerk 'achter de schermen', in kleine groepjes onder begeleiding van iemand van bv. het parochieteam of de kerkfabriek, de kosten of de pastor.
- Je kunt er ook een 'wandelryal' van maken: een bezoek met het gezin a.d.h.v. een brochure waarin een wandeltraject staat uitgeschreven met korte informatie over bepaalde interessante hoekjes van de kerk. Bij dat bezoek kan eventueel, in samenwerking met het parochieteam of de werkgroep 'onthaal', een beperkte folder bezorgd worden met belangrijke adressen, de uren van eucharistievieringen en andere informatie over de parochie.
- Een steeds terugkerende rubriek in het eerste-communiekraantje kan het 'Parochienieuws' zijn. Daarin staan aankondigingen die niet onmiddellijk met de eerste-communiewerking te maken hebben, maar wel de aandacht vestigen op het parochieleven.

Riten en vieringen

Het belang van het onthaal in vieringen waarop we de kinderen en hun ouders uitnodigen, mag niet onderschat worden. De gebruiken, de taal, de rituelen, ... die in de kerk gebeuren, zijn voor een aantal gezinnen vreemd. Een gemeend onthaal kan wellicht al het ijs breken.

Suggesties voor parochiecatechese

- Je kunt praten (a.d.h.v. een verhaal of prenten) over 'bouwen', 'wonen' en 'thuiskomen': niet alleen de stenen, maar vooral de mensen die er samenkomen, bepalen de sfeer van een gebouw. Daarbij kun je bv. de link leggen naar het lokaal van de jeugdbeweging of de sportclub: het is van niemand en toch van iedereen.
- Ook wie met de kerk verbonden is en wat in de kerk gebeurt, is voor vele gezinnen onbekend. In de catechese kunnen kinderen misschien kennismaken met de parochiepriester, de diaken, de pastorale werk(st)er.
Ook de uren van de eucharistievieringen en heel speciaal de gezinsvieringen (eventueel in de federatie of het decanaat) kunnen dan worden meegedeeld.
- Indien het kerkbezoek niet met het gezin gebeurt, kun je natuurlijk de kerk bezoeken tijdens een catechesemoment.

TIP

Je kunt de rondleiding in de weekkapel starten, waar je de voornaamste elementen dicht bij elkaar hebt. Dan ga je naar de 'grote' kerk en vraag je de kinderen wat zij herkennen en wat anders is.

Bijlage 2

Jezus en de kinderen (Lc 18, 15-17)

Kolet Janssen

We klimmen om ter hoogst in de boom: Nathan, Levi en ik. Komt daar opeens mijn moeder aan, met grote passen. 'Simon!' roept ze. 'Kom onmiddellijk uit die boom!' Ik denk meteen: wat heb ik nu weer fout gedaan? Maar als ze dichterbij komt, zie ik dat ze niet boos is. 'Je moet met me mee', zegt ze. 'Gauw, die man Jezus is in de stad. We gaan er naartoe.' Ik heb niet veel zin. We waren net zo leuk aan het spelen! En wat moet ik bij die man? Ik ken Hem niet en Hij kent mij niet. Ik snap niet veel van de verhalen die ze over Hem vertellen. Met lange voeten loop ik achter mijn moeder aan. Ze zet er flink de pas in, ook al draagt ze mijn zusje Esther op haar heup. Als ik nog even omkijk naar Nathan en Levi, zie ik dat hun moeders hen ook komen halen. Ik schiet in de lach. Het is zeker weer iets voor moeders. Altijd bezorgd, altijd ongerust. En nu weer met zijn allen naar die man, en natuurlijk moeten wij kinderen mee. Ik vraag me af wat mijn vader ervan vindt. Als het maar niet te lang duurt, dan vind ik het best.

Er staat een hele hoop mensen op het marktplein in de stad. Mensen van ons dorp, maar ook een heleboel mensen die ik niet ken. En niet alleen moeders, ook veel mannen. Jonge en oude mensen. Kijk daar, dat is mijn vader! Die heeft zijn werk op het veld in de steek gelaten om die man te zien. Ik wil naar hem toelopen, maar mijn moeder klemt mijn arm vast. 'Hier blijven', zegt ze streng. 'Straks ben ik je nog kwijt. Ik wil je bij me hebben als we Jezus zien.' Ja, waar is die Jezus nu? Met al die mensen om me heen kan ik niet ver kijken. 'Kun jij Hem zien, Esther?' vraag ik. Die heeft op mijn moeders heup een hoge uitkijkpost. Maar Esther is pas drie en ze snapt niet wat ik bedoel.

En dan zie ik Hem opeens. Een gewone rustige man die tussen de mensen wandelt en met hen praat. Mensen stellen Hem vragen en Hij luistert en antwoordt. Soms glimlacht Hij. Dan wandelt Hij weer verder. Ik stoot Nathan aan en wijs. Hij knikt. Nu komt Jezus onze kant op. Mijn moeder zet een stap naar voren en trekt mij mee.

Voor Jezus uit lopen een paar mannen met ernstige gezichten. Ze horen bij Hem; het zijn Zijn leerlingen. Ze wapperen met hun handen naar ons alsof we vliegen zijn. 'Jezus heeft geen tijd voor jullie', zeggen ze. 'Ga maar naar huis. Hij praat over belangrijke dingen met geleerde mensen. Met kinderen kan Hij zich toch niet bezig houden!' De moeders zijn ontgoocheld. Ze blijven staan met boze gezichten.

Dan staat Jezus opeens vlak voor ons. 'Wat doen jullie toch?' vraagt Hij aan de mannen die bij Hem horen. 'We sturen die kinderen weg', antwoorden ze. 'Er zijn hier nog zoveel andere mensen die met jou willen spreken.' Mensen die belangrijker zijn, hoor je hen denken. 'Die moeten dan maar even wachten', zegt Jezus beslist. 'Ik wil in elk geval de kinderen zien. Van hen kunnen we nog heel wat leren! Alleen wie zijn hart opent als een kind, kan echt bij God horen.' Hij gaat midden tussen de vrouwen en kinderen staan. Hij steekt Zijn armen uit naar mijn zusje Esther en zet haar op Zijn schouders. Mijn moeder probeert gewoon te doen, alsof ze niet zo trots is als een pauw, maar het lukt haar maar half. Jezus gaat van de ene moeder naar de andere. Hij praat tegen de kinderen en aait hen even over het hoofd. Ook bij mij doet Hij dat. 'Hoe heet je?' vraagt hij me. 'Simon!' zeg ik. Hij lacht. 'Mijn beste vriend heet ook Simon', zegt Hij. 'Probeer ook maar zo'n trouwe vriend te worden als hij, dat zou mooi zijn.' Ik knik. Vreemd is dat, op dit moment wil ik niets liever dan Zijn vriend zijn. Het moet fantastisch zijn om bij Hem te horen. Mijn moeder neemt Esther weer van Hem over en glimlacht Hem dankbaar toe. Esther heeft al die tijd stralend als een prinses op Zijn schouders gezeten.

Samen met Nathan en Levi loop ik terug naar ons dorp. Mijn vader blijft nog naar Jezus luisteren. Ik wil straks wel horen wat Hij nog gezegd heeft. We zeggen niet veel tegen elkaar. 'Als ik groter was, ging ik met Hem mee!' zegt Levi opeens. Nathan en ik knikken. Ja, dat zouden we doen. Misschien later. Nu zijn we nog te klein.

Bijeenkomst 3

Jezus roept mij!

LEERMIDDELEN

Door de leerkracht te voorzien:

- de prenten 2, 5, 8 en 11 uit de prentenset TvH 1 bij het Jezusverhaal 'Jezus roept de leerlingen.' (of eigengemaakte prenten)

In de handleiding:

- het bijbelverhaal 'Jezus roept de leerlingen.', p. 30
- Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ..., p. 29

In het communieboekje:

- Wie roept mij?, p. 17
- Jezus roept de leerlingen., p. 18
- Jezus roept jou en mij ..., p. 19 en 20
- Dit doe ik samen met mijn ouders., p. 21 en 22
- De parochie doet ook mee!, p. 23

Vooraf

Deze bijeenkomst sluit aan bij het Jezusverhaal 'Jezus roept de leerlingen' (eerste leerjaar).

TIP

Leerkrachten van het tweede leerjaar kunnen de prenten bij het verhaal vragen aan hun collega van het eerste leerjaar.

Wie roept mij?

Roep om de beurt enkele kinderen bij naam om bij jou te komen. Begroet hen bij hun naam en laat hen terug op hun plaats gaan zitten. Vraag hen waarom ze tot bij jou gekomen zijn: *omdat je hen geroepen hebt*. Houd een kort klasgesprek rond 'iemand roepen' en 'geroepen worden'.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Wie roept jou soms?
Mama, papa, broer, zus, een vriendje, de juf of meester, ...
- Waarom roepen ze jou?
Om iets te doen, om mee te gaan, om naar iets te luisteren of te kijken, ...
- Kom jij meestal dadelijk als ze je roepen? Waarom?
Omdat ik wil weten wat ze gaan zeggen, omdat ik niet anders durf, omdat ik wil luisteren, ...
- Durf je wel eens doen alsof je niet gehoord hebt dat ze je roepen? Waarom?
Omdat ik geen zin heb om te komen, omdat het iemand is die ik niet ken die roept, omdat ik geen tijd heb om te komen, ...

Laat de kinderen hun kleurpotloden nemen en hun communieboekje op p. 17. Ze vertellen wat ze zien: *een roepend meisje met namen erbij*.

Laat een kind een naam lezen. Vertel dat de kinderen die wel eens door die persoon geroepen worden, die naam mogen kleuren. Laat daarna enkele kinderen vertellen waarom die persoon hen wel eens roept.

Herhaal de werkwijze tot alle namen aan bod zijn gekomen.

TIP

Leerkrachten van het tweede leerjaar kunnen als volgt te werk gaan:

1. Overloop met de kinderen de opdracht in het communieboekje op p. 17.
  2. De kinderen gaan aan het werk.
  3. Als de kinderen klaar zijn, vertellen ze welke namen ze gekleurd hebben en waarom die persoon hen wel eens roept.
-

Jezus roept de leerlingen.

Toon prent 8. Laat de kinderen vertellen wat ze zien: *2 boten, water, Jezus, vissers, een visnet, vissen, ...*

Vraag de kinderen of ze iemand zien die roept. *Ja, de man in de boot met Jezus*. Wat zou die man roepen en naar wie roept hij? *Hij roept dat hij veel vis heeft gevangen, hij roept om te komen helpen, hij roept naar de twee mannen in de andere boot, ...*

Hang prent 8 aan het bord samen met de prenten 2, 5 en 11.

Vraag de kinderen of er op de andere prenten ook 'geroepen wordt' en door wie of waarom.

Mogelijke antwoorden zijn:

- Bij prent 2:

Er roept iemand die we niet zien op de prent, iemand vraagt of ze veel gevangen hebben, iemand vraagt of hij mee mag varen, ...

- Bij prent 5:

Jezus roept (vraagt) of Hij mag meevaren, Jezus vraagt om Hem naar de overkant te brengen, Jezus vraagt of de man nog gaat vissen, ...

- Bij prent 11:

Jezus roept om met Hem mee te gaan, Jezus zegt dat Hij het leuk vond, Jezus vraagt of de andere mensen mogen meevaren, ...

Doe het bijbelritueel en vertel het verhaal 'Jezus roept de leerlingen.' (hdl p. 30) in vier delen. Na elk deel nemen de kinderen de bijpassende prent en hangen die in de juiste volgorde aan het bord.

Dan nemen de kinderen hun communieboekje op p. 18. Overloop met hen de opdracht: ze zetten de prenten in de juiste volgorde door ze te nummeren en schrijven onder elke prent enkele woorden of één zin. De kinderen gaan aan het werk.

TIP 1

Je kunt eventueel een aantal voorbeeldwoorden op het bord schrijven om de kinderen op weg te helpen.

TIP 2

Je kunt de kinderen individueel de prenten laten nummeren en daarna klassikaal per prent woorden laten zoeken om eronder te schrijven.

Jezus roept jou en mij!

Vestig terug de aandacht op prent 11 en laat de kinderen nog eens vertellen wat daar gebeurt.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Wat gebeurt er op de prent?

Jezus roept de leerlingen om met Hem mee te gaan, Hem te volgen.

- Gaan de vissers mee? Waarom?

Ze willen Jezus volgen en net doen zoals Hij, Hem helpen bij Zijn werk.

- Kunnen wij nu nog met Jezus meegaan?

Niet zoals die vissers, maar wel door te doen wat Hij graag zou hebben.

- Wat kun jij zoal doen om Jezus te volgen, Hem te helpen?

Andere kinderen helpen, luisteren naar andere mensen, goede dingen proberen te doen, geen ruzie maken, ...

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 19 en 20. Overloop met hen de opdracht: ze bekijken de prenten goed en kleuren die prenten waarop de kinderen doen zoals Jezus. De kinderen gaan aan het werk.

Tot slot

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 1 en kleuren een derde ballon.
Geef het communieboekje mee naar huis en vertel de kinderen dat ze p. 21 en 22 samen met mama en papa mogen maken.

BELANGRIJKE OPMERKING

**Voor de aansluitende bijeenkomst vanuit de parochie vind je tips in bijlage 1.
Als er vanuit de parochie geen samenkomsten voorzien zijn om het communieboekje aan te vullen, kun je dat samen in de klas doen.**

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 23. Nodig de kinderen uit om een kruisteken te maken. Vraag hen wanneer ze dat doen: *als ze gaan bidden*. Laat de kinderen vertellen wanneer zij wel eens bidden en wat ze dan aan God vertellen.
Vertel dat Jezus ook veel praatte met God en dat Hij aan Zijn leerlingen en ook aan ons een gebed geleerd heeft.

TIP

Als je in het eerste leerjaar kernles 7 uit het thema 'Ik heb een lichaam met vele mogelijkheden' al gegeven hebt, kun je daarnaar verwijzen.

Maak samen met de kinderen een kruisteken (of leer het kruisteken aan) en bid het Onze Vader met de kinderen. In het tweede leerjaar kun je één of meerdere kinderen vragen om het gebed voor te lezen, om het daarna samen te bidden.

TIP

Als de kinderen het gebed nog niet (voldoende) kennen, kun je het aanleren. Je kunt telkens 1 zin zeggen en door de kinderen laten herhalen.

Nodig de kinderen uit om het gebed ook regelmatig samen met hun ouders te bidden.

Bijlage I

Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ... (communieboekje p. 23)

Accent

In dit deelthema ligt de nadruk op de persoonlijke uitnodiging van Jezus. De boodschap van het evangelie is geen vage, algemene vraag, maar een concrete oproep aan kleine en grote mensen.

Steun bij de geloofsopvoeding in het gezin

Je kunt het project 'Thuis in de kerk' opstarten. Vraag een handige (groot)vader om een stevige houten doos in de vorm van een huisje te maken. Daarin berg je enkele (geloofs)voorwerpen op die men thuis kan gebruiken: een kaars, een kinderbijbel met een beperkt aantal verhalen, een gebedenboekje, foto's, ... Je kunt er ook een 'gastenboek' bijvoegen. Gezinnen die dat wensen, kunnen het huisje uitlenen voor een periode van bv. een week. Zij kunnen elke avond aan hun kind(eren) een verhaal voorlezen, een gebed lezen of bidden uit het boekje, vertellen bij een foto, ... Op het einde van de week kunnen ze enkele ervaringen of indrukken in het gastenboek schrijven.

TIP

Als er veel eerste communicanten zijn, moet je misschien meer dan één huisje voorzien.

Riten en vieringen

- Je kunt de aandacht op de kerkklokken vestigen. Ze zijn a.h.w. de stemmen die je uitnodigen naar de viering te komen, zij 'roepen' de mensen om naar de kerk te komen.
- In de viering is er speciale aandacht voor het 'Onze Vader'.
- Tijdens de lezingen horen we woorden van Jezus, woorden die uitnodigen. Je kunt in een viering extra aandacht besteden aan het ritueel bij de lezingen: het plechtig inhalen van het lezingenboek, een kaars aansteken, drie kruisjes maken.
- Het kan erg zinvol zijn een woord- of gebedsviering te houden.

Suggesties voor de parochiecatechese

- Het bijbelverhaal over de roeping van Samuël (1 Samuël 3, 1-10) vertelt hoe de kleine Samuël wordt geroepen door Jahweh, maar eerst niet goed weet wat hij met die roeping aanmoet. Tot zijn leermeester (juf, meester, ouder, catechist, ...) hem zegt: "Als Hij nog een keer roept, zeg dan gewoon: Spreek, Heer, uw dienaar luistert!". In een ander bijbelverhaal (Matteüs 19, 13-15) nodigt Jezus heel speciaal de kinderen bij zich uit (zie bijeenkomst 2).
- Je kunt praten over 'roeping', geroepen worden om iets te doen, je geroepen voelen, ...
- Je kunt een spel spelen waarbij de nadruk ligt op 'roepen'.
- Je kunt mensen uitnodigen die geroepen werden om zich in dienst van God en de mensen te stellen.
- Je kunt met de kinderen nadenken over de drie kruisjes die net voor het evangelie worden gemaakt: Wat denk ik over bijbelverhalen? (hoofd) Wanneer praat ik erover? (mond) Luister ik graag naar deze verhalen? (hart)

Bijlage 2

Jezus roept de leerlingen. (Lc 5, 1-11)

Kolet Janssen

deel 1

Simon was moe. Met trage bewegingen spoelde hij de netten en keek na of er geen gaten moesten hersteld worden. De hele nacht hadden hij en zijn broer Andreas keihard gewerkt in hun vissersboot, maar ze hadden niet eens genoeg gevangen om er behoorlijk van te eten. Om te verkopen was er al helemaal niets over. Geen geld in het laatje dus. Die stomme vis wilde gewoon niet bijten.

Een eindje verder zag hij een groep mensen langs de oever van het meer wandelen. Die man Jezus stond in hun midden en praatte maar raak. Voor Simon hoefde dat allemaal niet. Hij was niet geïnteresseerd in mensen die te veel praatten. Werken kwam voor hem op de eerste plaats.

deel 2

Kwam die Jezus nu naar hem toe? Inderdaad! "Hallo, Simon", zei Hij. "Mag Ik een eindje meevaren in je boot? Dan kunnen we wat vis ophalen."

Simon grijsde. "Mijn broer en ik hebben ons de hele nacht uitgesloofd, en bijna niets gevangen", zei hij. "Maar als meneer het wil, proberen we het nog een keer." Dan kan Hij zelf zien dat vissen wel wat moeilijker is dan praten, dacht Simon.

deel 3

"Vaar daarheen, naar diep water", wees Jezus. "En gooi daar je netten uit;"

Simon deed wat Jezus vroeg. Hij geloofde niet dat het zou lukken. In diep water had je nog minder kans om de vis te slim af te zijn. Toen hij en Andreas het net weer wilden ophalen, leek het ergens vast te zitten. Ook dat nog, dacht Simon kwaad. Maar het net zat niet vast. Het was zwaar, omdat het helemaal vol zat. Zo vol, dat ze het onmogelijk aan boord kregen. Simon riep naar Johannes en Jakobus, die in een boot vlakbij voeren. Ze kwamen helpen en samen brachten ze twee volle boten vis aan land.

deel 4

Ze konden hun ogen haast niet geloven. Zoveel vis! Simon keek Jezus verwonderd aan. Jezus lachte; "Jij bent gewoon een goede visser, dat is wel duidelijk!" zei Hij. "Volgens Mij kun je ook heel goed mensen vangen. Hen helpen als ze problemen hebben. Zorgen dat iedereen erbij hoort. Wil je dat niet eens proberen?"

Simon zei niets, maar hij liet zijn netten liggen en volgde Jezus. Ook Andreas, Johannes en Jakobus gingen voortaan met Jezus mee.

's Avonds schoot Simon opeens in de lach. "Jij bent toch wel de beste visser, Jezus!" zei hij. "En dan bedoel ik niet die volle netten van vanmorgen. Nee, Jij hebt ons gevangen, mijn broer, mijn vrienden en mij!"

Jezus knikte. "Ik ben ook heel blij met Mijn vangst", zei Hij.

Bijeenkomst 4

Ik ben gedoopt.

VOORTAAK

(Enkel als je de pagina van de parochie in de klas verwerkt)
Laat de kinderen een pasfoto van zichzelf meebrengen.

LEERMIDDELEN

Door de leerkracht te voorzien:

- vijf foto's of tekeningen i.v.m. water: bv. een zwangere vrouw, een baby in bad, een baby die drinkt, een baby die gedoopt wordt, Jezus die gedoopt wordt (zie lesboek TvH 1 p. 91)
- vijf bladen met de letters van het woord 'water'
- een tekening van een waterdruppel (of het themabeeld 'Water' uit TvH 1)
- een kaars en een bijbel (eventueel de klasbijbel 'Het grote avontuur van God en mens. Bijbelverhalen uit Tuin van Heden' van Kolet Janssen)
- foto's of tekeningen van het doopsel: zalving, doopvont met water, doopkaars, wit kleed (zie handleiding TvH 1 p. 791-801)

In de handleiding:

- het verhaal 'Het doopsel', p. 39 en 40
- Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ..., p. 37 en 38
- achtergrondinformatie over het verloop van een doopselviering, p. 41 en 42

In het communieboekje:

- Jezus werd ook gedoopt., p. 24
- Het doopsel, p. 25 en 26
- Kinderen van God, p. 27
- Dit doe ik samen met mijn ouders., p. 28 en 29
- De parochie doet ook mee!, p. 30

Vooraf

Deze bijeenkomst sluit aan bij het thema 'Water' (eerste leerjaar). Voorzie vijf bladen en schrijf op elk blad een letter van het woord 'water'. Teken op A3-formaat een waterdruppel en kleur die blauw (of gebruik het themabeeld 'Water' uit TvH 1). Leg de foto's en tekeningen klaar binnen handbereik.

Water

Toon de kinderen achtereenvolgens de verschillende foto's i.v.m. water. Laat hen vertellen wat ze zien. Na de observatie van elke foto geef je een kind 1 letter van het woord 'water', vertel hen dat de letters samen één woord vormen dat met elk van de prenten te maken heeft.

Nodig dan alle kinderen met een letter uit om naar voor te komen. Zet het kind met de letter 'w' vooraan en vraag de kinderen of ze het woord kunnen vinden door de andere letters in de juiste volgorde te plaatsen. Als de kinderen het woord niet spontaan vinden, laat je het kind met de letter 'a' naast de 'w' plaatsen, enz. tot het woord gevormd is.

TIP

Als dat nog te moeilijk is, plaats je de kinderen direct in de juiste volgorde.

Nodig de kinderen uit om het woord te lezen. Toon dan de waterdruppel. Hang de waterdruppel en het woord 'water' aan het bord.

Toon de foto's en tekeningen opnieuw en vraag telkens wat 'water' met elke prent te maken heeft:

- (de zwangere vrouw) *de baby zit in de buik in water.*
- (de baby in bad) *we wassen ons met water.*
- (de drinkende baby) *in alles wat we drinken, zit water, water is levensnoodzakelijk om te groeien.*
- (de baby die gedoopt wordt) *dopen gebeurt met water.*
- (Jezus die gedoopt wordt) *Jezus en de andere man staan in het water van een rivier.*

Jezus werd gedoopt.

Vertel de kinderen dat je bij de laatste prent een verhaal uit de bijbel hebt meegebracht. Doe het bijbelri-tueel en vertel het bijbelverhaal 'Jezus werd ook gedoopt.' in het communieboekje op p. 24.

TIP

Je kunt ook een uitgebreidere versie van het bijbelverhaal vertellen uit de klasbijbel 'Het grote avontuur van God en mens. Bijbelverhalen uit Tuin van Heden' van Kolet Janssen op p. 162-164.

Reconstrueer het bijbelverhaal kort met de kinderen en bespreek het.

Mogelijke vragen bij het gesprek zijn:

- Wat gebeurt er in het verhaal met Jezus?
Hij wordt gedoopt.
- Wie van jullie is ook gedoopt?
Wat herinner je je daar nog van?

- Waar werd Jezus gedoopt?
In een rivier, in de Jordaan
- Zijn jullie ook in een rivier gedoopt?
Neen.
Waar dan wel?
In de kerk, in het ziekenhuis, thuis, ...
- Wie heeft Jezus gedoopt?
Johannes De Doper
- Wie heeft jullie gedoopt?
De pastoor, de diaken, ...
- Wat gebruikte Johannes om Jezus te dopen?
Water uit de rivier
- Wat gebruikt de pastoor (diaken) om te dopen?
Ook water
- Waarom laten mensen hun kinderen dopen?
Omdat ze willen dat hun kinderen vrienden van Jezus (God) worden, omdat ze in God geloven, omdat ze het geloof belangrijk vinden, ...

Christenen laten zich dopen.

Vertel de kinderen dat heel veel mensen Jezus' voorbeeld hebben gevolgd. Ze laten zich dopen en willen daardoor tot de vriendenkring van Jezus behoren. Ze worden christen genoemd en proberen hun best te doen om te leven naar Jezus' voorbeeld door goed te zijn voor de andere mensen.

Ik ben gedoopt.

Laat de kinderen hun communieboekje nemen op p. 25. Overloop met hen de eerste opdracht: de kinderen verbinden de nummers van 1 tot 19 en vertellen dan wat de tekening voorstelt: *een doopvont met waterdruppels*. Laat de kinderen vertellen wat een doopvont is: *een grote kom (op een voet) die in de kerk staat en waarin doopwater zit*. Vraag ook waar de druppels naar verwijzen: *je wordt gedoopt met water*.

Lees dan de twee eerste lijnen van de tekst voor en geef de kinderen de tweede opdracht: ze schrijven hun naam op de voorziene plaats in de doopvont. Nodig hen dan uit om de waterdruppels bij de doopvont blauw te kleuren.

Indien mogelijk laat je een kind de laatste zin voorlezen, anders lees je hem zelf. Vraag de kinderen of ze weten wat 'kind van God zijn' betekent. *Dat je als gedoopte bij God hoort, dat je christen wilt zijn, ...*

TIP

In het tweede leerjaar kun je de opdracht lezen met de kinderen. Als ze klaar zijn, laat je een kind de tekst in de doopvont lezen.

Het verhaal 'Het doopsel'

Laat de kinderen even hun communieboekje nemen op p. 3 en bekijk met hen de tekening van Stijn. Laat hen vertellen wat ze nog weten over Stijn. Vertel dan het verhaal 'Het doopsel' op p. 39 en 40 in de hdl.

Vraag aan de kinderen wie van hen al eens een doopsel heeft meegemaakt. Laat hen vertellen wat ze onthouden hebben uit de viering.

Katholieken worden gedoopt.

Toon dan de foto's (tekeningen) over het doopsel bij katholieken. Vertel de kinderen hoe het doopsel bij de katholieken verloopt.

TIP

De foto's rond het doopsel vind je in de handleiding van TvH 1 op p. 791-801.
Als je andere foto's gebruikt, kun je de bespreking hieronder aanpassen aan je eigen foto's.

Foto 1 (p. 791)

Het kindje krijgt een naam, want zonder naam ben je niemand. Papa en mama hebben die naam gekozen. De naam die het kindje krijgt, staat geschreven in de palm van Gods hand.

TIP

Je kunt de kinderen eventueel herinneren aan de betekenis van hun naam (zie het thema 'Mag ik zijn wie ik ben?').

Foto 2 (p. 793)

Mensen houden hun handen boven het kindje dat gedoopt wordt. Dat wil zeggen dat ze het kindje willen beschermen tegen het kwaad en er zorg voor willen dragen. Ze zeggen als het ware: 'Dit kind mag op mij rekenen. Daar wil ik alles voor doen!'

Foto 3 (p. 795)

De priester doopt het kind met water. Hij zegt: "Liese, ik doop je in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest. Amen." Het water reinigt, verfrist en brengt nieuw leven. Het kind is nu een christen, een vriend van Jezus, geworden.

Foto 4 (p. 797)

De priester zalft het kindje met olie. Olie dringt diep in de huid en helpt genezen. Het kindje krijgt kracht van God om sterk te zijn in het leven en lief te zijn voor anderen.

Foto 5 (p. 799)

Het kind draagt een wit kleed. Het is een feestkleed dat naar Christus verwijst. Door het doopsel wordt het kind 'een nieuwe mens, een kind van God'.

Foto 6 (p. 801)

Papa steekt de doopkaars aan. Het wordt licht. Dat licht kan doorgegeven worden aan de andere mensen in de viering. Je kunt aan de mensen zien dat ze blij zijn. Het licht straalt op hun gezicht. Met het licht hopen ze dat het kindje als een goed mens tussen de andere mensen zal opgroeien.

Liese wordt gedoopt.

Vertel: Jullie zijn (bijna) allemaal gedoopt toen jullie nog baby's waren, maar Jezus was al volwassen toen Hij gedoopt werd. Ook nu kun je nog gedoopt worden als je groter bent.

TIP

Als er in je klas een kind zit dat op latere leeftijd gedoopt is, kun je dat kind laten vertellen wat zij/hij er nog over weet.

Overloop kort de elementen die bij een doopsel gebruikt worden: water, kruisje met chrisma, doopkaars, wit doopkleed, paaskaars.

Laat de kinderen hun communieboekje nemen op p. 26. Bekijk met hen de opdracht. In de duiven staan voorwerpen, sommige van die voorwerpen hebben te maken met het doopsel. De kinderen kleuren de duiven waarin zo'n voorwerp getekend is.

Als de kinderen klaar zijn, corrigeer je de opdracht met hen: 5 duiven zijn gekleurd (paaskaars, doopkaars, kruis, potje met chrisma en doopkleed).

Kinderen van God

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 27 en lezen het vetgedrukte woord (God). Laat hen vertellen wie God voor hen is. Zij nemen een kleurpotlood. Laat een kind het eerste woord hardop lezen. Wie vindt dat dat woord bij God past, kleurt het. Herhaal de werkwijze tot alle woorden aan bod gekomen zijn.

Dank je wel, God

Doe het gebedsritueel en lees samen met de kinderen het gebed op p. 20. De kinderen lezen telkens de vetgedrukte zin mee: *dank je wel, God*.

TIP

In het tweede leerjaar kun je 4 kinderen uitnodigen om telkens de niet-vetgedrukte tekst hardop te lezen.

Tot slot

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 1 en kleuren de vierde ballon.

Geef het communieboekje mee naar huis en vertel de kinderen dat ze p. 28 en 29 samen met mama en papa mogen maken.

BELANGRIJKE OPMERKING

Voor de aansluitende bijeenkomst vanuit de parochie vind je tips in bijlage 1.

Als er vanuit de parochie geen samenkomsten voorzien zijn om het communieboekje aan te vullen, kun je dit samen in de klas doen.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 30 en vertellen wat ze zien. *Dezelfde kerk met allemaal mensen, er staat weer iets in geschreven.*

Een kind leest de eerste zin. De leerkracht leest het vervolg van de tekst voor. In het tweede leerjaar kun je een kind de volledige tekst laten lezen. De kinderen schrijven hun naam op de voorziene plaats en kleven er hun foto bij.

TIP

Als de parochie een viering met een naamopgave voorziet, kun je de kinderen daarover vertellen. Voorzie een uitnodiging voor die viering en vertel de kinderen dat ze dan hun naam hardop in de kerk mogen zeggen. Zo vertellen ze aan alle mensen dat ze hun eerste communie willen doen.

Bijlage I

Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ... (communieboekje p. 30)

Accent

De eerste communie – voor het eerst deelnemen aan de eucharistie – is één van de drie inwijdingssacramenten: het doopsel, de eerste communie, het vormsel. Oorspronkelijk werden die drie sacramenten in één viering toegediend aan de volwassenen die wilden toetreden tot de Kerk. Hoewel de drie sacramenten op dit ogenblik in tijd uiteen gehaald zijn, blijft een zekere eenheid toch nodig. In dit thema wordt de link gelegd met het doopsel; dan krijgen we naam en toenaam: onze voor-naam én een tweede naam: 'christen'.

Steun bij de geloofsopvoeding in het gezin

Je kunt aan de ouders voorstellen een aantal herinneringen aan het doopsel op te zoeken en te tonen: bv. het geboortekaartje, de vermelding in het trouwboekje, de doopkaars, het fotoalbum, de doopsuikerverpakking, ...

Riten en vieringen

Soms gebeurt het dat een kind dat zich voorbereidt op de eerste communie, nog niet gedoopt is. In overleg met de parochiepriester en/of de werkgroep doopcatechese, kan de doopviering bij deze bijeenkomst aansluiten. Als de familie akkoord gaat, kunnen de klasgenoten op de viering worden uitgenodigd. In veel parochies wordt uitdrukkelijk werk gemaakt van een viering met naamopgave. De kinderen die zich voorbereiden, geven hun naam op als teken van hun keuze. Het kan ook zinvol zijn iemand van de parochie een engagement naar de kinderen (en hun ouders) te laten verwoorden. Je kunt de aandacht vestigen op het kruisteken met wijwater dat mensen maken bij het binnenkomen van de kerk. In deze viering kan de 'Rite van het water' een plaats krijgen, waarbij de gelovigen bv. na de schuldbelijdenis een kruisteken maken met doopwater.

Suggesties voor de parochiecatechese

- Je kunt verder werken rond namen: voor- en familienamen, bijnamen, troetelnamen, scheldnamen, ... Welke namen maken kinderen blij en van welke namen worden ze verdrietig? Hoe noemen ze hun huisdier, hun knuffel, hun ouders?
- Je kunt met de kinderen de betekenis van hun naam opzoeken en kijken of die betekenis bij hen past.

TIP

Vaak hebben namen in de bijbel een symbolische betekenis. Je kunt de betekenis van enkele bijbelse namen aan de kinderen vertellen.

- Je kunt een diareeks of een video van een doopviering projecteren en met de kinderen bespreken.
- In Marcus 3, 13-19 krijgt Simon een 'nieuwe' naam en worden de namen van de apostelen genoemd – wat in de evangeliën niet zo dikwijls gebeurt. Meestal beperken de evangelisten zich met te zeggen: “Er was eens een man ...”

Bijlage 2

Het doopsel

Rien Broere

Stijn en Liese zitten op de bank. Liese is een vriendinnetje van Stijn. Hij heeft een groot boek op zijn schoot. Een fotoalbum. Het staat vol met foto's van Stijn toen hij nog klein was. Heel klein.

Als Stijn de bladzijde omslaat, ritselt het.

'Hé, wacht eens!' roept Liese opeens. 'Ga eens terug naar de vorige bladzijde.'

'Nee!' zegt Stijn meteen.

'Waarom niet?' vraagt Liese.

'Daarom niet!' Stijn legt zijn handen plat op het album. Hij wil niet dat Liese de foto op de vorige bladzijde ziet. Hij wil dat niemand die foto ziet.

'Toe nou,' zegt Liese. Ze probeert Stijns handen weg te duwen.

'Nee-eeh!' houdt Stijn vol. 'Er is niks te zien.'

'Welles!'

'Nietes! Alleen maar een stomme foto.'

Een heel, heel stomme foto, vindt Stijn. Maar wel eentje zo groot als de hele bladzijde. Op de foto is Stijn vier weken oud. Ze hebben hem op een soort kast gelegd. Op zijn buik. Zo kan iedereen hem zien ... in zijn blote billen!

Liese is nu natuurlijk juist heel nieuwsgierig geworden. Ze begint Stijn te kietelen. Daar kan hij niet tegen. Hij begint te kronkelen en te draaien.

'Hou op!' giechelt hij. Zijn handen laten het album los.

Daar heeft Liese op gewacht. Snel slaat ze de bladzijde om. 'Ha!' roept ze. 'Ben jij dat?'

'Nee,' zegt Stijn gauw. Maar dat slaat nergens op. Het hele album staat vol met alleen maar foto's van hem.

'Wel waar!' lacht Liese. 'Ha, ha, Stijn in zijn blote bips!'

Ze begint zo hard te lachen dat ze haar buik vast moet houden. Ze rolt bijna van de bank af. Stijn weet niet of ze echt lacht of niet. Hij zucht en bladert snel verder. Nog een geluk dat het alleen maar deze foto is, die Liese ziet. Ze hebben ook nog een videoband van toen hij klein was. Daar staat hij nog veel bloter op. Vooral dat ene stuk waarop hij in bad gaat ...

Het duurt even voor Liese weer normaal doet. Maar dan ziet ze foto's van Stijns doop. Opeens wordt ze heel serieus. Over een paar weken wordt zij zelf ook gedoopt. Ze wil er alles over weten.

Stijn is blij dat hij kan uitleggen wat hij weet. Het is net of hij opeens een stukje ouder is.

'Dit ben ik in mijn doopkleed,' wijst hij aan. 'Als je gedoopt wordt, moet je zo'n wit kleed dragen. Het is net een jurkje, zie je dat?'

'Wie houdt jou daar vast?' vraagt Liese. 'Dat is niet je moeder.'

'Nee, dat is tante Els. Zij is mijn meter. En oom Hans is mijn peter.'

'Een peter en meter beloven dat ze altijd voor je zullen zorgen als dat nodig is,' weet Liese.

'Kijk, hier word ik gedoopt,' zegt Stijn. Op de foto zie je hoe de priester water over het hoofd van de kleine Stijn laat lopen. Het water komt uit een grote stenen kom. 'Dat is de doopvont,' legt Stijn uit. 'Daarin zit water dat door de priester is gezegend.'

'Is het koud?' vraagt Liese met een bibberstemmetje.

'Weet ik niet meer,' lacht Stijn. 'Maar ik heb niet gehuild, zegt mama.'

Hij slaat een bladzijde om naar de volgende foto's.

'Hier geeft de priester mij een kruisje op mijn voorhoofd,' gaat Stijn verder. 'Dat doet hij met speciale zalf. En hier ...' Stijn wijst op de volgende foto, '... hier steekt papa mijn doopkaars aan.'

'Ik vind het heel spannend om gedoopt te worden,' zegt Liese. 'Mama zegt: als je gedoopt bent, hoor je bij alle mensen die geloven net als wij.'

'Klopt,' zegt Stijn met een wijs gezicht.

Ze bladeren samen het hele album door. Dan komt plotseling Stijns moeder binnen.

'Hé,' zegt ze. 'Jullie zitten in Stijns babyalbum te kijken! Wat leuk! Weet je wat? Ik heb nog een videoband van toen Stijn een baby was. Zal ik die eens opzetten?'

'Nee!' gilt Stijn meteen. Hij springt op uit de bank en sleurt Liese mee.

'Kom,' roept hij. 'We gaan buiten spelen.' En weg zijn ze. Mama kijkt hen stomverbaasd na.

'Nu ja!' zucht ze. 'En het is juist zo'n leuke band. Vooral dat stukje dat Stijn in bad gaat ...'

Achtergrondinformatie

Het mogelijke verloop van een doopselviering

1 ONTHAAL

- Begroeting (aan de ingang van de kerk) en naamgeving (voor God en voor de mensen): 'Deze naam staat geschreven in de palm van Gods hand.'
- Motivering van de ouders om het kind te laten dopen en de verantwoordelijkheid van de ouders: hun kind in geloof opvoeden en het leren leven naar Gods geboden.
- Vraag aan peter en meter om de ouders bij te staan.

2 WOORDDIENST

- een schriftlezing
- eventueel zang
- een korte toespraak door de voorganger
- de voorbeden
- de handoplegging met een gebed opdat het kind sterk en weerbaar mag worden, gevrijwaard voor het kwaad

3 LOFPRIJZING OVER HET WATER

De voorganger prijst God om het water en zijn levenskracht.

4 VERZAKING AAN HET KWAAD EN GELOOFSBELIJDENIS

- De ouders, peter en meter beloven te verzaken aan kwaad en onrecht.
- Zij beloven het kind gelovig op te voeden.
- Alle aanwezigen worden uitgenodigd hun doopbeloften te hernieuwen.

5 HET DOOPSEL

De moeder (of meter) houdt het kind boven de doopvont en de voorganger giet water over het hoofdje terwijl hij zegt: "..., ik doop je in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest."

6 ZALVING

De zalving met het chrisma (op het voorhoofd) duidt op de innerlijke zalving met de heilige Geest.

7 HET WITTE KLEED

Het is een feestkleed en duidt op het feit dat het kind 'een nieuwe mens' is geworden. Het verwijst naar het woord van de apostel: 'Wie in Christus is gedoopt, is met Christus bekleed.'

8 DE DOOPKAARS

De doopkaars wordt ontstoken aan de paaskaars en verwijst naar het licht van de verrezen Christus. Het kind wordt daardoor 'kind van het licht'.

9 EFFETA

God wordt aanroepen opdat het kind spoedig mag leren zien, horen, gaan en spreken, oor en oog mag hebben voor Gods Woord.

10 HET ONZE VADER

Alle aanwezigen bidden samen het gebed 'Onze Vader'.

11 INSCHRIJVING IN HET DOOPBOEK

Het doopsel wordt ingeschreven in het doopboek van de parochie waar het kind woont. Het wordt ook genoteerd in het trouwboekje (als dat er is).

12 SLOTZEGEN

Alle aanwezigen ontvangen de zegen van de priester.

TIP

Soms wordt het kind ook toegewijd aan Maria en wordt het 'Wees Gegroet' gebeden.

Bijeenkomst na 1 jaar voorbereiding

Wij zijn alleen eind op weg.

VOORTAAK

Laat de kinderen een lege schoendoos meebrengen en (als ze dat wensen) eigen materiaal om ze te versieren.

LEERMIDDELEN

Door de leerkracht te voorzien:

- muziek (eventueel de instrumentale versies van de cd van TvH 1)
- klasversiering, bv. slingers, ballonnen, papieren bloemen, ...
- kaartjes met de woorden: Wij – zijn – samen – op – weg – naar – onze – eerste – communie
- kaartjes genummerd van 1 tot 9
- kopieën van tekeningen uit het communieboekje (zie verder bij 'Vooraf')
- materiaal om de communiedoos te versieren, bv. aluminiumfolie, glanspapier, froezelpapier, watten, letterkoekjes, inpakpapier, tijdschriften, ...
- lijm en scharen

Vooraf

Deze bijeenkomst is bedoeld om de voorbereiding in het eerste leerjaar af te sluiten en de overgang te maken naar het tweede leerjaar.

Je organiseert ze daarom best op het einde van het eerste leerjaar.

Maak een kopie van de tekeningen uit het communieboekje en kleur ze eventueel in:

- 1 de coverfoto (of p. 1, het jongetje met de ballonnen)
- 2 de nadenkende Stijn: p. 3
- 3 de spiegel met een vingerafdruk (je kunt eventueel een foto in de spiegel kleven en je eigen vingerafdruk erbij zetten): p. 5
- 4 Jezus met de namen van de kinderen errond: p. 10
- 5 het roepende meisje: p. 17
- 6 één van de 4 prenten uit het verhaal van Jezus die de leerlingen roept: p. 18
- 7 de doopvont met de waterdruppels: p. 24
- 8 Jezus' doopsel: p. 25
- 9 het kerkgebouw: p. 9

Schik de stoelen in de klas zoals voor een stoelendans (1 stoel minder dan er kinderen zijn).

Leg op een tafel de tekeningen, de woordkaarten en de genummerde kaartjes in de juiste volgorde klaar.

Leg de tekeningen en woordkaarten omgedraaid.

Versier de klas feestelijk.

Spreek met de leerkracht van het tweede leerjaar af wanneer de kinderen hun communiedoos mogen brengen.

Feest in de klas

Als de kinderen binnenkomen, vraag je hen om vooraan te blijven staan. Laat hen vertellen wat hen in de klas opvalt. *De klas is versierd, de stoelen staan anders, het lijkt wel feest, ...*

Vertel dat het inderdaad een beetje feest is in de klas en dat ze samen de reden daarvoor gaan ontdekken.

Stoelendans

De kinderen gaan rond de stoelen staan. Vraag hen wie 'de stoelendans' kent. Laat een kind de werkwijze uitleggen. Als niemand het spel kent, leg je het zelf uit. De muziek begint te spelen en de kinderen stappen (dansen) rond de stoelen. Als de muziek stopt, gaan ze zo vlug mogelijk op een stoel zitten. Er zal één kind zonder stoel overblijven. Dat kind neemt de tekening en de woordkaart bij nummer 1 op de tafel. Het toont de tekening en vertelt wat het erover weet. Hang de tekening met de woordkaart eronder aan het bord.

De 'stoelendans' begint opnieuw.

TIP

Neem geen stoel weg, alle kinderen dansen opnieuw mee.

Herhaal de werkwijze tot alle 9 tekeningen en woordkaarten aan het bord hangen.

Samen op weg naar ...

De kinderen lezen de zin die nu aan het bord hangt. *Wij zijn samen op weg naar onze eerste communie.* Vertel dat ze nu weten waarom het een beetje feest is: 'We hebben dit schooljaar al heel wat over onze eerste communie verteld, maar jullie doen pas volgend jaar jullie eerste communie. Er staat nog heel wat in jullie communieboekje waarover nog niets verteld werd. Daarrond werken jullie in het tweede leerjaar.'

Onze communiedoos

De kinderen nemen hun stoel en gaan terug op hun plaats zitten. Kondig aan dat ze een communiedoos gaan maken waarin ze hun communieboekje kunnen bewaren en naar het tweede leerjaar kunnen brengen, zodat ze er volgend jaar verder in kunnen werken.

Ze nemen hun schoendoos en het meegebrachte materiaal. Vertel dat ze de schoendoos naar eigen creativiteit mogen versieren, zowel van binnen als van buiten. Geef hen de mogelijkheid om het klasmateriaal te gebruiken. Je kunt hen eventueel met enkele versiertips op weg helpen.

Mogelijke versiertips:

- de volledige doos met verschillende kleuren papiersnippers bekleven;
- de volledige doos eerst bekleven met 1 kleur (bv. kaftpapier of inpakpapier) en daarna versieren;
- kleine tekeningen maken op wit tekenpapier, die uitknippen en op de doos kleven;
- sterren, bolletjes, hartjes, bloemen, e.a. figuren uit glanspapier knippen en op de doos kleven;
- de binnenkant van de doos met aluminiumfolie bekleden;
- watten op de bodem van de doos leggen;
- hun naam in mooie letters op het deksel van de doos schrijven;
- hun naam met letters uit tijdschriften op het deksel van de doos kleven;
- hun voornaam met letterkoekjes op het deksel van de doos kleven;
- ...

TIP

Je kunt de doos evt. verder afmaken in een knutselles of ze mee naar huis geven om ze daar verder af te werken. Spreek dan wel met de kinderen af wanneer ze de doos mee terug naar de klas moeten brengen.

Een plechtig moment

Als alle communiedozen klaar zijn, mogen de kinderen er hun communieboekje in stoppen. Vertel dat jullie samen de communiedozen naar het tweede leerjaar zullen brengen.

Bijeenkomst 5

Zo ben ik!

LEERMIDDELEN

Door de leerkracht te voorzien:

- kaartjes die kunnen omgehangen worden (zie verder bij 'Vooraf')
- prenten van de voelmannetjes in de handleiding TvH 2 op p. 107-113
- eventueel de cd van TvH 2, nr. 1 en 2 (Voel met me mee.)
- eventueel een cd-speler

In de handleiding:

- Wat je kunt doen op de bijeenkomst vanuit de parochie ..., p. 50 en 51

In het communieboekje:

- Wie ben ik?, p. 31
- Een leuk gedichtje!, p. 32 en 33
- Ik heb vrienden nodig., p. 34
- Iedereen is anders., p. 35
- Dit doe ik samen met mijn ouders., p. 36 en 37
- De parochie doet ook mee!, p. 38

Vooraf

Deze bijeenkomst sluit aan bij de thema 'Ik voel me vandaag zo ...' (tweede leerjaar).

Voorzie voor elk kind en voor jezelf een kaartje met de volgende tekst: 'Ik ben een jongen.' OF 'Ik ben een meisje.'

Voorzie ook voldoende kaartjes met een aantal uitspraken zodat elk kind er 3 kan kiezen.

Mogelijke uitspraken zijn:

- Ik ben vlug boos.
- Ik houd van dieren.
- Ik lach graag.
- Ik kan goed fietsen.
- Ik heb veel vrienden.
- Ik kijk graag tv.
- Ik plaag graag.
- Ik ben bang van onweer.
- Ik lees graag.
- Ik ween vlug.
- Ik teken graag.
- Ik kan goed zingen.
- Ik praat veel.
- Ik ben vlug jaloers.
- Ik houd van voetbal.
- Ik houd van dansen.

Voorzie alle kaartjes van een koordje zodat ze kunnen omgehangen worden.

Leg de kaartjes met 'Ik ben een jongen.' en 'Ik ben een meisje.' klaar op een tafel.

Voorzie een andere tafel voor de andere kaartjes. Leg hierbij eventueel ook enkele lege kaartjes en een aantal balpennen.

Hang zelf het passende kaartje (Ik ben een jongen./Ik ben een meisje.) om.

Wie ben ik?

Vestig de aandacht van de kinderen op je kaartje en vraag één kind om het voor te lezen. Vertel dat je ook voor ieder van hen een soortgelijk kaartje hebt omdat ze vandaag iets meer mogen vertellen over zichzelf. De kinderen gaan om de beurt (of in groepjes) naar de tafel met de betreffende kaartjes en nemen het kaartje dat bij hen past. De kinderen hangen het kaartje om en gaan terug op hun plaats zitten.

Vraag de kinderen of ze iets nieuws geleerd hebben over elkaar. *Neen, we wisten al wie een jongen en wie een meisje was.*

Vertel: "Deze kaartjes vertellen niet zoveel over onszelf. Om elkaar beter te leren kennen, moeten we dus meer te weten komen over elkaar. We gaan meer over onszelf moeten vertellen. Maar we gaan dit op een heel speciale manier doen."

Vestig de aandacht op de andere tafel met kaartjes. Vertel de kinderen dat ze 3 kaartjes mogen uitkiezen en omhangen die bij hen passen.

TIP

De kinderen die in de aangeboden kaartjes geen passende uitspraken vinden, mogen een leeg kaartje nemen en zelf een zinnetje noteren.

Ken ik mijn klasgenoten?

De kinderen stappen door de klas en proberen iedereen 1 keer te ontmoeten. Ze lezen elkaars kaartjes en stappen weer verder. Ze voeren deze opdracht in stilte uit. Wanneer ze hiermee klaar zijn, gaan ze terug op hun plaats zitten.

De kinderen doen hun kaartjes af en leggen ze omgekeerd op de bank. Nodig elk kind uit om van een ander kind een eigenschap te noemen die ze onthouden hebben. Laat door het betreffende kind telkens zeggen of het juist of fout is.

Ken jezelf.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 31. Overloop met hen de opdracht: ze kleuren de bolletjes bij de zinnen die bij hen passen. De kinderen gaan aan het werk. Na afloop laat je de kinderen die willen, vertellen wat ze hebben ingevuld.

Wij voelen ons ...

Toon de prenten van het voelmannetje en laat de kinderen bij elke prent vertellen over het betreffende gevoel. Houd een kort klasgesprek over de verschillende gevoelens.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Hoe voelt het voelmannetje zich? *Blij (boos, bang of verdrietig).*
- Wanneer het jij je zo al eens gevoeld?
- Vind je dat een fijn gevoel? Waarom (niet)?
- Vertel eens een situatie waarin je heel blij (boos, verdrietig of bang) zou zijn.
- Welk gevoel heb jij het vaakst? Hoe komt dat volgens jou?
- ...

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 32 en 33. Lees samen met hen het gedicht. Vertel dan de eerste opdracht: de kinderen tonen met hun lichaam telkens het gevoel dat aan bod komt. Laat de kinderen hiervoor gaan rechtstaan en zich verspreiden in de klas. Lees zelf het gedicht een drietal keren voor terwijl de kinderen uitbeelden. Laat de kinderen terug plaatsnemen.

Overloop dan met hen de tweede opdracht: de kinderen kiezen bij elk gevoel een kleur en kleuren daarmee telkens het bijhorende voelmannetje in. De kinderen gaan aan het werk.

Wij hebben vrienden.

Vraag de kinderen waarom voelmannetje in het gedicht terug blij wordt. *Omdat er een vriendje bij hem komt.* Houd een klasgesprek rond vriendschap.

Mogelijke vragen daarbij zijn:

- Wie van jullie heeft vrienden? Hoeveel?
- Vind je het leuk om vrienden te hebben en waarom? *Ja, dan ben je niet alleen, je kunt veel dingen samen doen, je kunt samen spelen, ... Neen, ik ben liever alleen, ...*
- Wat doe je zoal samen met vrienden? *Spelen, praten, geheimen vertellen, elkaar helpen, elkaar verdedigen, ...*
- Maken vrienden ook wel eens ruzie? Waarom? *Omdat ze elk iets anders willen spelen, omdat ze het niet eens zijn over iets, ...*

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 34 en 35. Overloop met hen de eerste opdracht: de kinderen schrijven de namen van hun vrienden op. Dan lezen ze de tweede opdracht en ze noteren welke leuke dingen ze samen doen. Bekijk ten slotte de derde opdracht en laat de kinderen zoeken hoe ze de zin kunnen lezen. Als ze het geheim ontdekt hebben, laat je enkele kinderen om de beurt één woord 'vertalen'. Dan lees je nog eens heel de zin en schrijven de kinderen hem op.

Biddend afsluiten

Doe het gebedsritueel en lees het gebed in het communieboekje op p. 35. Je kunt daarna eventueel samen het themalied 'Voel met me mee.' van het thema 'Ik voel mij vandaag zo ...' zingen.

Tot slot

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 1 en kleuren de vijfde ballon.

Geef het communieboekje mee naar huis en vertel de kinderen dat ze p. 36 en 37 samen met mama of papa mogen maken.

BELANGRIJKE OPMERKING

Voor de aansluitende bijeenkomst vanuit de parochie vind je tips in bijlage 1.

Als er vanuit de parochie geen samenkomsten voorzien zijn om het communieboekje aan te vullen, kun je dat samen in de klas doen.

De kinderen nemen hun communieboekje op p. 38. Ze lezen de zin in de kerk. Vraag hen of ze weten wat het woord 'sjaloom' betekent. Vertel dat het een Hebreeuws woord is en dat ze zelf gaan ontdekken wat het betekent. Overloop met de kinderen de opdracht: het oplossen van het kruiswoordraadsel. De kinderen gaan aan het werk.

Verbeter klassikaal het kruiswoordraadsel. De kinderen vertellen wat het woord 'sjaloom' betekent: *vrede*. Laat de zin in de kerk nog eens lezen en het ontbrekende woord invullen.

